

Milieujaarverslag 2021

Libra Revalidatie & Audiologie

“Op weg naar een duurzame bedrijfsvoering”

Voorwoord

Met trots presenteer ik hierbij het vijfde milieujarverslag van Libra Revalidatie & Audiologie (Libra R&A). Als organisatie in de zorg heb je de taak om kwalitatief goede, verantwoorde, betaalbare en toegankelijke zorg te leveren. Onze maatschappelijke verantwoordelijkheid vertaalt zich in de manier waarop we omgaan met thema's als duurzaamheid, veiligheid, gezondheid, kennisontwikkeling en personeelsmanagement. Al onze medewerkers zijn daar iedere dag mee bezig.

Een weg die nadrukkelijk is ingeslagen, is de weg naar een duurzame bedrijfsvoering, we blijven actief bezig met verduurzaming van onze bedrijfsvoering. Voorbeelden hiervan zijn energie-efficiëntie, het vervoersbeleid, afvalscheiding en voedingsbeleid.

In het strategisch beleid hebben we onze ambitie uitgesproken om via brons in 2017, zilver in 2018, in 2021 het gouden certificaat te behalen. Dat is gelukt!

Daarnaast willen we als Libra R&A ook een bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de plaatsen en/of regio's waarmee we zijn verbonden. Wij staan open voor samenwerkingsvormen en delen waar mogelijk onze kennis. We zijn daarvoor aangesloten bij regionale green deals in de regio Eindhoven en Hart van Brabant. De Green deals hebben als doel dat zorginstellingen binnen 3 jaar een aanzienlijke verduurzaming van de bedrijfsprocessen realiseren.

Marie-Louise Vossen,
Raad van bestuur

Eindhoven, februari 2022

INHOUD

1. Organisatieprofiel	4
2. Milieudoelstellingen Libra Revalidatie & Audiologie	4
3. Milieu registraties	5
3.1 Elektra verbruik	5
3.2 Gasverbruik.....	6
3.3 CO2 footprint	6
3.4 Water verbruik	7
3.5 Afval in kg.....	7
3.6 Milieu klachten en incidenten.....	8
4. Analyse verbeterpunten	8
4.1 Energie	8
4.2 Vervoer.....	8
4.3 Voeding	8
4.4 Afval	9
4.4.1 Beter scheiden aan de bron	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.4.2 Hergebruik	9
4.4.3 Inkoop	9
5. Actieplan 2021	9
5.1 Green deals	9
5.2 Behouden Gouden keurmerk MPZ	10
5.3 Onderhoud	10
5.4 Verlichting.....	10
5.5 Afval	10

1. ORGANISATIEPROFIEL

Libra Revalidatie & Audiologie (Libra R&A) is een stichting, die in 2006 is opgericht na een juridische fusie tussen de Stichting Revalidatie en Voorzieningen voor mensen met een Lichamelijke beperking; de RVL-groep (bestaande uit revalidatiecentrum Leijpark, SWLC en Audiologisch Centrum Tilburg/Breda) uit Tilburg) en de Stichting Revalidatie Zuidoost Brabant (revalidatiecentrum Blixembosch) uit Eindhoven.

Libra R&A biedt medisch specialistische revalidatie en audiologische zorg aan mensen met een lichamelijke, cognitieve en/of auditieve beperking vanuit verschillende locaties, te weten audiologische centra in Tilburg, Breda, Eindhoven en Uden, 't Kwetternest (diagnose- en behandelgroepen spraak-taal kinderen) en revalidatiecentra op de locaties Blixembosch, Leijpark en Weert. De revalidatielocaties Blixembosch en Leijpark beschikken naast poliklinische zorg en behandelcapaciteit ook over klinische capaciteit voor totaal 88 bedden.

Libra Arbeidsexpertise vervult daarnaast op de locaties Tilburg, Eindhoven en Den Bosch een expertfunctie voor arbeidsre-integratie van volwassenen.

Van de huurlocaties zijn niet alle gegevens voor handen en daar wordt alleen poliklinische zorg verleent daarom beperken we ons in deze rapportage tot de beide grote locaties die in eigendom zijn. Medewerkers werken over de locaties heen en daarom is de formatie niet per locatie opgesplitst.

	Blixembosch	Leijpark	Totaal
Bruto vloeroppervlak (m2)	12.300	10.914	23.214
Aantal bedden	34	36	70
Aantal fte			471

Bedrijfsgegevens 2021

2. MILIEUDOELSTELLINGEN LIBRA REVALIDATIE & AUDIOLOGIE

Libra R&A is zich bewust van de verantwoordelijkheid die zij heeft tegenover haar klanten, bezoekers, medewerkers en de omgeving als het gaat om het milieu en de samenleving.

Door middel van de volgende doelstellingen wil Libra R&A de zorg voor het milieu zoveel mogelijk in alle aspecten en effecten van de bedrijfsvoering tot uiting laten komen:

- Het naleven van wettelijke voorschriften en richtlijnen;
- Het beperken en scheiden van afval binnen de inrichting;
- Het beperken van energie- en waterverbruik;
- Het verantwoord gebruiken van milieubelastende stoffen;
- Het inbedden van duurzaam inkopen binnen onze organisatie;

- Het verankeren van het concept duurzaam bouwen in het strategisch vastgoedbeleid;
- Het integreren van milieuaspecten in de bedrijfsvoering.

Libra R&A veroorzaakt door de zorg en behandeling van haar klanten milieubelastende activiteiten, waarbij emissies vrijkomen als gevolg van o.a. energieverbruik en afval. Goede milieuzorg vindt bij onze organisatie op een systematische wijze plaats.

Er is een milieubeleid vastgesteld en we voeren dit planmatig en volgens vastgelegde afspraken uit, evalueren het periodiek en verbeteren en/of passen het aan waar nodig. We staan voor een proactieve milieuzorg, die zorgt voor minder verbruik van producten en stoffen, meer gebruik van milieuvriendelijke producten en een doelmatige scheiding en hergebruik van afvalstoffen. Wat het energiebeleid betreft, worden maatregelen waar een milieuoverweging aan ten grondslag ligt toegepast en uitgevoerd, met als doel de milieueffecten tot een redelijkerwijs beoogd minimum te beperken. Hierbij houden we rekening met economische, financiële en maatschappelijke omstandigheden.

Om te voldoen aan milieuregelgeving en andere verplichtingen is energiebesparing zowel uit milieuoogpunt als vanwege kostenbesparing een must. Door de sterk stijgende energieprijzen komen duurzame oplossingen steeds meer in beeld. Libra R&A zal zich extra inspannen om bij komende nieuw- en verbouwprojecten gebruik te maken van duurzame technologieën.

3. MILIEU REGISTRATIES

3.1 ELEKTRA VERBRUIK

Verbruik	2020	2021	Verschil
Totaal kWh	1.559.025	1.439.325	-119.700
Dag kWh	889.128	837.241	-51.887
Nacht kWh	669.897	602.084	-67.813
kWh/m2	67,2	62,0	-5,2
Verlichting	401.186	401.186	0
Ventilatoren	576.928	576.928	0
Apparatuur	459.656	459.656	0
Koeling	265.000	265.000	0
Pompen /bevochtiging	82.420	82.420	0

Totaal Elektra verbruik

Het totale elektra verbruik was in 2021 62,0 kWh/m² tegenover 67,2 kWh/m² in 2020. Er zijn naast het vervangen van verlichting (2020 en deels 2021) geen grote investeringen in de elektrische installaties uitgevoerd. Vermindering deels terug te herleiden naar verminderd gebruik gebouwen vanwege COVID19.

3.2 GASVERBRUIK

verbruik	2020	2021	Vershil
Totaal m3	335.190	343.085	7.895
m3/ m2 BVO	14,4	14,8	-0,340
Graaddagen	2430	2829	399
Verwarming m3	240.190	248.085	7.895
Warmwater m3	35.000	35.000	0
Zwembad m3	60.000	60.000	0

Begin 2021 zijn de appendages geïsoleerd in Leijpark en Blixembosch. Daarmee energieverbruik- en energieverlies verder beperken. Relatief koude winter (voorjaar) verklaard grotendeels het hogere gasverbruik.

3.3 CO2 FOOTPRINT

	2020	2021	Vershil
Totaal	2679	2651	-28
Elektra	860,36	789,6	-71
Gas	631	646	15
Drinkwater	5,5	5,7	0,2
Emissie	294,3	296,1	1,8
Woon werkverkeer	826	848	22
Zakelijk verkeer	62,015	65,28	3,3

CO2 footprint in ton CO2

We zien in 2021 een vermindering van 28 ton CO₂ uitstoot ten opzichte van 2020. Vervanging ketel en boiler in Leijpark is zichtbaar, maar uit zich niet in cijfers (door o.a. winterperiode, geen drastische afname te zien). Daarnaast zien we dat medewerkers ietwat meer gebruik maken van zakelijk verkeer (+ 3,3 ton CO₂). Daarnaast is een toename zichtbaar in woon-werk verkeer, ondanks digitaliseringsafspraken (vanwege COVID-19) welke blijvend zijn en thuiswerkbeleid wat ingevoerd zal worden (wordt verder uitgewerkt in 2022).

3.4 WATER VERBRUIK

	2020	2021	Vershil
Totaal	8.036	7.451	-585
Spoelwater zwembaden	1.053	853	-200
Waterverbruik	6.983	6.598	-385

In verband met twee zwembaden wordt een deel verbruikt voor het spoelen van de filters. Ten opzichte van 2020 is er minder gespoeld voor het zwembad en is er ook minder water verbruikt. In totaal is er 585 m³ minder water verbruikt in 2021. Spoelingen in het zwembad worden afgestemd op het gebruik. Door Covid-19 is er minder inzet geweest in het zwembad en dient er dus ook minder gespoeld te worden (los van wettelijke verplichtingen).

3.5 AFVAL IN KG

soort	2020	2021	Vershil
Totaal	78.959	74.697	-4.262
Ongesorteerd bedrijfsafval	51.550	50.730	-820
Grof vuil	0	0	0
papier	11.140	8.470	-2.670
Swill	12.480	12.480	0
Frituurvet	130	130	0
kunststof overig	352	168	-184
glas	127	139	12
tonercartridge	40	0	-40
Apparatuur	0	0	0
hout	0	0	0
Sloop bouwafval	3.140	2.580	-560

In totaal is er in 2021 4.262 kg minder afval afgevoerd dan in 2020. Dit is voor een groot deel te verklaren door nog meer aandacht voor duurzaam/circulair inkopen, minder papierverbruik en afspraken met producenten/leveranciers over het terugnemen van verpakkingsmateriaal. Anderzijds is COVID-19 nog steeds van invloed door minder behandelingen. Apparatuur is wel afgevoerd, maar opgenomen in 'een tweede leven' actie voor medewerkers en goede doelen.

3.6 MILIEU KLACHTEN EN INCIDENTEN

Er zijn in 2021 geen milieu incidenten gemeld en geen milieuklachten ontvangen.

4. ANALYSE VERBETERPUNTEN

4.1 ENERGIE

Een van de speerpunten uit het duurzaamheid & milieu beleid is energie. Naast onderzoek naar de mogelijkheden om duurzame energie op te wekken, wordt ingezet op terugdringen van het energieverbruik.

In 2019 is veel onderzoek gedaan door een energiescan van de locatie Leijpark te laten maken en een vervangingsplan opstellen voor het vervangen van verlichting voor led.

De resultaten zijn daarna opgenomen in het duurzaam meerjaren onderhoudsplan. De benodigde vervangingen zijn op de investeringsbegroting 2020 en 2021 opgenomen.

In 2021 hebben we ten opzicht van 2020 minder elektra verbruikt door een deel vervanging van led verlichting en hebben we een afname van het gasverbruik (eind 2020) door het vervangen van CV ketels en boilers in Leijpark; conform investeringsbegroting voor dat jaar, doorlopend in 2021.

4.2 VERVOER

Zowel het zakelijk als het woonwerk verkeer is weer ietwat toegenomen in 2021. Woonwerkverkeer zullen we in de toekomst verder terug moeten dringen door o.a. thuiswerken. Een nieuw thuiswerkbeleid is hiervoor in de maak (2022). Het zakelijk verkeer zal blijvend terug gedrongen worden door meer inzet van digitaal vergaderen, wat wegens covid-19 in een 'stroomversnelling' is gekomen.

4.3 VOEDING

In 2018 is gestart met een het opstellen van een nieuwe visie op voeding binnen Libra R&A. De belangrijkste uitgangspunten zijn daarbij het centraal stellen van de klant en het verstrekken van gezonde en duurzame producten. Op basis hiervan is een nieuw voedingsconcept ontwikkeld waarbij de klant meer keuzevrijheid krijgt in wat en wanneer hij/zij wil eten en waarmee door de wijze van bereiden het afval aanzienlijk wordt teruggedrongen.

Uit de evaluatie zijn een aantal aandachtspunten naar voren gekomen die in 2020 zijn opgepakt. Het voedingsplan is in 2021 beschikbaar en een nieuwe leverancier is een partnership aangegaan met Libra om de gestelde doelen te verwezelijken.

4.4 AFVAL

Zoals aangegeven in 2019 heeft er een aanbesteding plaatsgevonden voor het recyclen van onze afvalstromen. In de aanbesteding zijn nauwkeurig onze duurzaamheidseisen vastgelegd en wordt het hele systeem van inzamelen en recyclen in een PDCA cyclus opgenomen. In 2021 is verder gegaan met een 'afvaluitwerkteam' bestaande uit diverse specialismen binnen bedrijfsvoering, met koppelingen naar het primair proces om een breed gedragen afvalstrategie en commitment te behouden. Afvalbeperking blijft een doorlopend aandachtspunt. Circulariteit zal een steeds grotere rol gaan spelen. Tijdens kwartaalafspraken zijn de afspraken tot verbetering geborgd in samenspraak met onze afvalverwerker.

4.4.1 HERGEBRUIK

In 2020 is er verder gezocht naar bedrijven / stichtingen waar spullen een tweede leven kunnen krijgen. Dit is in 2021 verder uitgebouwd. Hergebruik heeft hiermee een positieve stijging laten zien. Daarnaast zoeken we continu naar mogelijkheden om meer refurbished goederen in te zetten die met betrekkelijk weinig milieuschade een tweede leven kunnen krijgen.

4.4.2 INKOOPT

Door duurzaamheid als selectiecriteria mee te nemen in aanbestedingen kan het afval al aan de bron worden verminderd. Het inkoopbeleid zal worden geactualiseerd in 2022.

5. ACTIEPLAN 2022

5.1 GREEN DEALS

Libra Revalidatie & Audiologie tekende eind november 2017 samen met nog 12 zorginstellingen, 9 gemeentes, de Omgevingsdienst Midden- en West Brabant, de Brabantse Ontwikkel Maatschappij (BOM) en de stichtingen Stimular en MOED de Green Deal Gezondheidssector Hart van Brabant. De deal heeft als doel dat zorginstellingen binnen 3 jaar een aanzienlijke verduurzaming van de bedrijfsprocessen realiseren. In 2020 is in vervolg op de Green Deal 1.0 de Green Deal 2.0 getekend door alle partijen.

In januari 2018 is een vergelijkbare greendeal voor de gemeente Eindhoven ondertekend door de gemeente, 5 zorginstellingen, de BOM en de stichting Stimular. Green deal 2.0 is ook daar ondertekend.

Wij leveren daarmee ook een bijdrage aan de leefbaarheid in de plaatsen en/of regio's waarmee we zijn verbonden. Wij staan open voor samenwerkingsvormen en delen waar mogelijk onze kennis en ervaringen.

5.2 BEHOUDEN GOUDEN KEURMERK MPZ

In 2021 is het Gouden keurmerk toegekend inclusief Milieukeur. Jaarlijks zal er een her-keuring plaats gaan vinden. Doel is om het Gouden keurmerk te behouden en mee te bewegen met de eisen zoals die op dat moment gelden (afgaande op de laatst gebruikte versie bij (her-)keuring). In februari 2022 zal er een her-keuring plaatsvinden, tijdens deze audit zal Libra worden getoetst op basis van versie 5. Over 2022, 2023 en 2024 zal er moeten worden voldaan aan de nieuwste versie (versie 6). In 2022 gaan daarom verdere stappen gezet worden om deze nieuwe eisen in te richten binnen Libra en waar mogelijk al extra punten te behalen ter borging van het Gouden keurmerk en daarmee haar duurzaamheidsdoelstellingen.

5.3 ONDERHOUD

Continu proces op basis van DMJOP.

5.4 VERLICHTING

Op basis van de opgestelde roadmap worden alle armaturen vervangen door LED verlichting. Dit is opgenomen in het DMJOP.

5.5 AFVAL

De doelstelling om meer afvalstromen te scheiden aan de bron is tot dusver een succes gebleken. Zoals beschreven onder 4.4 is evaluatie van afvalstromen en het verbeteren hiervan een continu proces.